

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: [Török Pál]
Cím: Pest-Buda költségvetése
hátré előtt

Forrás: Magyar Főváros

Bp.
(Hely)

1943. II. 20.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

352

Hely

Idő

"1850"

Személy

Helyszí

852(439) Bp.

Pest-Buda költségvetése száz év előtt

Török Pál Pest-Buda 1850-ben című tanulmányából

Pest város gazdálkodásáról részletes jelentést tett 1850 végén Terczy főpolgármester. A bevétel és kiadás 600—600 ezer pengőforint fölött jár, a hiány 26.000 pengőforint.

A bevétel legnagyobb tétele a „gábák“, „vagyis a katonai és házi szükségletek fődözésére kívánatos költségek fejében a gyökadóhoz számítható járulékok“. Az adó tudniillik régi szokás szerint két részből áll. Az alap az úgynevezett gyökadó, — minthogy azonban a tényleges szükséglet többszörösen fölülmulta a gyökadóból befolyható összeget, a gyökadó minden forintjához több forintnyi „gábát“ számítottak. Schröger Pál 7 pengőforintnyi gyökadójának elengedéséből nem 7, hanem 42 pengőforintnyi hiány áll elő a városi bevétel rovatában, — a 7 pengőforinttól 42 pengőforintig terjedő különbözet a „gába“. Ebből a forrásból Pest város bevétele 144.000 pengőforint.

A „gábáknál“ nagyobb összeget ad a fogyasztási adók bérjöveldelme. Első ezek közt a darabdíjbérllet: 80.000 pengőforint, követi a bor- és sörvám: 57.500 pengőforint, amihez hozzáadhatjuk az utcai pálinkamérésből befolyó 8000 és a zsidó konyhák borméréséből eredő 2000 pengőforintot, ezekhez járul a kövezetvám 60.000 pengőforintja. A városé a temetői fuvarozás joga, ennek bére egy évre 4105 pengőforint, a „fogaras“ tudniillik a faeladás után szedett díj bére 2000 pengőforint, mindössze 213.105 pengőforint. Ezeken kívül van

a telekkönyvi illeték 40.000 pengőforintnyi bevétele és a városi házak, földek bérbeadásából és kamatokból eredő 81.000 pengőforint.

A kiadások közt legmagasabb tétel a fizetések 177.000 pengőforintja, ezt kiegészíti a nyugdíjak 12.500 forintnyi összege. 50.000 forinton felül megy a közvilágítás, 16.000 forint az utcatsztítás, ehhez járul az útjavítás 16.000 forintnyi költsége. Befektetés jellegű a kövezés, utcaburkolás és útépítés — összesen százezer forint, ehhez járul a töltésépítésre és partszabályozásra fordított 33.000 forint.

Buda város zárszámadása az 1849 november—1850 októberi költségvetési évben egy millió fölül összeget mutat ki, de csak úgy, hogy beszámít kifizetellen, illetve be nem folyt tételeket, köztük csaknem 600.000 pengőforintnyi adósságot és közel 100.000 pengőforintnyi átmeneti (katonai számlákat terhelő) tételt, amely a kincstárt illeti úgy a bevétel, mint a kiadás rovatban s a városi pénztárban mintegy díjtalan bizományi ügyletként szerepel. Ezek nélkül a kiadás főösszege 423.000 pengőforint, de ebbe még mindig belopódzott 70.000 pengőforintnyi átmeneti (katonai természetű) 30.000 pengőforintnyi elengedett és 46.000 pengőforintnyi kölcsön visszafizetésre fordított összeg. A bevétel 442.000 pengőforintnyi összegében szintén felismerhető csaknem 240.000 pengőforintnyi katonai és egyéb átmeneti tétel. Ezek leütése után kapjuk meg Buda redlis évi bevételét, illetve kiadását 200—240.000 pengőforintnyi összegben, ami a pestinek harmadánál több.

A bevételek a pestiek kicsinyített másai. Budai különlegesség a Hid- (ma Rudas-) fürdő bére évi 17.000 pengőforintnyi összegben, a város reális évi bevételének csaknem 8%-ában. A Császárfür-

dőt ebben az évben vállalja Szekrényesy József az eddiginél jóval magasabb, 20.000 forintnyi bérért, de ez nem a városé, hanem Marczibányi István alapítványából az Irgalmas-rendé. A személyzeti kiadás félannyi mint Pesten. Kövezet- és útjavítás mindössze 20.000 pengőforint, — a világításra fordított összeg a pestinek 20%-a, az utcatsztítás 30%-a.

Fájdalmas mindkét városban a vadászati jogból csörgedezett jövedelem kiesése: „vadászfegyverek elvéve“, mondja a zárszámadás. Ez a jog egyelőre értéktelenné vált a vadkároktól féltő gazdák nem csekély aggodalmára.

A legfájdalmasabb rovat a kiadások között a Pesten 92.578, Budán mintegy 35.000 pengőforintnyi szenvedő kamat.

Pest város, mint Buda is, állandó pénzhiányban szenvedett. Ha az árvapénztár jelenti, hogy valamelyes készpénz futott be, azonnal megy az utasítás, hogy ezt pedig vegve kölcsön megfelelő kamatra a házipénztár. Mindennapos dolog, hogy magánosok készpénzüket kölcsön ajánlják föl a városnak, de az már nem mindennapos, hogy a város el ne fogadja.